

# Spis treści

|                                       |           |
|---------------------------------------|-----------|
| <b>O autorach .....</b>               | <b>15</b> |
| <b>Podziękowania od autorów .....</b> | <b>17</b> |
| <b>Wstęp .....</b>                    | <b>19</b> |
| O książce .....                       | 19        |
| Naiwne założenia .....                | 20        |
| Ikony użyte w książce .....           | 20        |
| Oprócz książki .....                  | 21        |
| Co dalej .....                        | 21        |

## ***Część I: Zaczynamy przygodę z muzyką klasyczną ... 23***

|                                                     |           |
|-----------------------------------------------------|-----------|
| <b>Rozdział 1: Otwieramy muzyczną ostrygę .....</b> | <b>25</b> |
| Czym naprawdę jest muzyka klasyczna? .....          | 25        |
| Jak poznać, czy w ogóle to lubisz? .....            | 26        |
| Siedem nawyków twórczych kompozytorów .....         | 26        |
| Muzyka płynąca z serca .....                        | 26        |
| Struktura, którą można poczuć .....                 | 27        |
| Kreatywność i oryginalność .....                    | 27        |
| Wyraz ludzkich emocji .....                         | 27        |
| Utrzymywanie uwagi słuchacza .....                  | 28        |
| Muzyka łatwa do zapamiętania .....                  | 28        |
| Muzyka, która porusza Cię do głębi .....            | 29        |

|                                                              |           |
|--------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Rozdział 2: Cała historia muzyki na 80 stronach .....</b> | <b>31</b> |
| Zrozumienie, skąd się wzięła muzyka klasyczna .....          | 31        |
| Śpiewanie przez cały dzień: średniowiecze .....              | 32        |
| Chorał gregoriański .....                                    | 32        |
| Mnich imieniem Guido .....                                   | 33        |
| Ofiara spełniona .....                                       | 33        |
| Nowe narodziny: renesans .....                               | 33        |
| Powstanie madrygału .....                                    | 34        |
| Narodziny opery .....                                        | 35        |

|                                                              |    |
|--------------------------------------------------------------|----|
| Czas wzruszeń: era baroku .....                              | 35 |
| Szaleńcze nuty .....                                         | 36 |
| Królowie, księża i inni bogacze .....                        | 36 |
| Antonio Vivaldi .....                                        | 37 |
| Georg Friedrich Händel .....                                 | 38 |
| Jan Sebastian Bach .....                                     | 40 |
| Zacięśnianie gorsetu: klasycyzm .....                        | 43 |
| Joseph Haydn .....                                           | 43 |
| Wolfgang Amadeusz Mozart .....                               | 45 |
| Ludwig van Beethoven: człowiek, który zmienił wszystko ..... | 49 |
| Schubert i jego <i>Lieder</i> .....                          | 53 |
| Felix Mendelssohn .....                                      | 55 |
| Zakochać się: beznadziejni romantycy .....                   | 57 |
| Carl Maria von Weber .....                                   | 57 |
| Hector Berlioz .....                                         | 58 |
| Fryderyk Chopin .....                                        | 61 |
| Robert Schumann .....                                        | 63 |
| Johannes Brahms .....                                        | 65 |
| Supergwiazdy: Paganini i Liszt .....                         | 67 |
| Liszt idzie w ślady Paganiniego .....                        | 68 |
| Richard Wagner .....                                         | 69 |
| Strauss i Mahler .....                                       | 70 |
| Cześć dla flagi: nuty narodowe w muzyce klasycznej .....     | 73 |
| Bedřich Smetana .....                                        | 74 |
| Antonín Dvořák .....                                         | 75 |
| Zaproszenie do Ameryki .....                                 | 76 |
| Edvard Grieg .....                                           | 77 |
| Jean Sibelius .....                                          | 78 |
| Carl Nielsen .....                                           | 79 |
| Glinka i Potężna Gromadka .....                              | 80 |
| Piotr Czajkowski .....                                       | 82 |
| Siergusz Rachmaninow .....                                   | 84 |
| Muzyka poważna w XX w. i później .....                       | 85 |
| Debussy i Ravel .....                                        | 86 |
| Igor Strawiński .....                                        | 88 |
| Siergusz Prokofiew .....                                     | 90 |
| Dymitr Szostakowicz .....                                    | 91 |
| Druga Szkoła Wiedeńska .....                                 | 93 |
| Amerykanie .....                                             | 94 |

### **Rozdział 3: Jak rozpoznać sonatę? ..... 99**

|                                       |     |
|---------------------------------------|-----|
| Symfonie .....                        | 99  |
| Pierwsza część: dziarska i żywa ..... | 100 |
| Druga część: powolna i liryczna ..... | 101 |
| Trzecia część: taneczna .....         | 101 |
| Rozhukany finał .....                 | 101 |

|                                                      |     |
|------------------------------------------------------|-----|
| Sonaty i sonatiny .....                              | 102 |
| Koncerty .....                                       | 103 |
| Struktura koncertu .....                             | 103 |
| Kadencja .....                                       | 104 |
| Tańce i suity .....                                  | 105 |
| Serenady i divertimenta .....                        | 106 |
| Tematy i wariacje .....                              | 107 |
| Fantazje i rapsodie .....                            | 108 |
| Poematy symfoniczne .....                            | 109 |
| <i>Lieder</i> , czyli pieśni .....                   | 109 |
| Lider w pisaniu <i>Lieder</i> .....                  | 110 |
| Formy pieśni .....                                   | 110 |
| Oratoria i inne utwory dla chóru .....               | 111 |
| Opery, operetki i arie .....                         | 111 |
| Uwertury i preludia .....                            | 112 |
| Balet i baleriny .....                               | 112 |
| Kwartety smyczkowe i inne zespoły instrumentów ..... | 114 |
| Po co w ogóle komu forma? .....                      | 115 |

## **Część II: Słuchaj! ..... 117**

### **Rozdział 4: Prosty koncertowy przewodnik przetrwania autorstwa Dave'a i Scotta .... 119**

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| Przygotować się czy nie? .....                                   | 119 |
| Kiedy przybyć na koncert? .....                                  | 120 |
| Czy na <i>Święto wiosny</i> mam iść w przepasce na biodra? ..... | 120 |
| Poradnik smakosza — co zjeść przed koncertem? .....              | 121 |
| Gdzie usiąść i jak zdobyć najlepsze bilety? .....                | 122 |
| Klaskać czy nie klaskać? — oto jest pytanie .....                | 123 |
| Dlaczego nikt nie klaszcze? .....                                | 124 |
| Więcej o zwariowanym zwyczaju nieklaskania .....                 | 124 |
| Kogo zabrać ze sobą i z kim zostawić psa? .....                  | 125 |
| Na jaki koncert pójść na randkę, a na jaki lepiej nie? .....     | 126 |
| Rzut oka na program .....                                        | 127 |
| Typowy format koncertowy .....                                   | 127 |
| I wreszcie muzyka .....                                          | 129 |
| Inny rodzaj programu .....                                       | 130 |
| Rola koncertmistrza .....                                        | 132 |
| Strojenie .....                                                  | 132 |
| Obracanie, kręcenie, pchanie i ciągnięcie .....                  | 132 |
| Wchodzi dyrygent .....                                           | 133 |
| Zrozumienie interpretacji .....                                  | 134 |
| Podział czasu .....                                              | 135 |
| Opis stanowiska .....                                            | 136 |

## **Rozdział 5: Dla przyjemności słuchania ..... 139**

|                                                                                              |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Händel: <i>Muzyka na wodzie, Suita nr 2</i> .....                                         | 139 |
| 2. Bach: <i>Das Wohltemperierte Klavier, tom II, Preludium i Fuga C-dur</i> .....            | 140 |
| 3. Mozart: <i>Koncert fortepianowy Es-dur nr 22, część III</i> .....                         | 142 |
| 4. Beethoven: <i>V Symfonia, część I</i> .....                                               | 145 |
| Ekspozycja .....                                                                             | 146 |
| Przetworzenie .....                                                                          | 147 |
| Repriza .....                                                                                | 147 |
| Coda .....                                                                                   | 148 |
| 5. Brahms: <i>IV Symfonia, część III</i> .....                                               | 148 |
| 6. Dvořák: <i>Serenada na smyczki, część IV</i> .....                                        | 150 |
| 7. Czajkowski: <i>VI Symfonia, część IV</i> .....                                            | 151 |
| 8. Debussy: <i>La Mer, Dialogue du Vent et de la Mer</i> .....                               | 153 |
| 9. Strawiński: <i>Święto wiosny — Introdukcja, Wiosenne wróżby i Zabawa w porwanie</i> ..... | 155 |
| <i>Introdukcja</i> .....                                                                     | 156 |
| <i>Wiosenne wróżby i tańce młodzieńców</i> .....                                             | 156 |
| <i>Zabawa w porwanie</i> .....                                                               | 157 |

## **Przerwa: Wyprawa za kulisy ..... 159**

|                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|
| Życie w orkiestrowym bajorku .....                                          | 159 |
| <i>What I Did for Love</i> .....                                            | 160 |
| Przesłuchanie .....                                                         | 160 |
| Historia niemal prawdziwa .....                                             | 161 |
| Ustawione przesłuchania .....                                               | 162 |
| Lista utworów .....                                                         | 162 |
| Recepta .....                                                               | 163 |
| Chwytnie szansy .....                                                       | 163 |
| Nieoczekiwane spotkanie .....                                               | 163 |
| Powrót .....                                                                | 164 |
| Na scenie .....                                                             | 165 |
| Za zasłoną .....                                                            | 165 |
| Oczekiwanie .....                                                           | 166 |
| I po wszystkim .....                                                        | 167 |
| Życie muzyka orkiestrowego, czyli co też dzieje się w pokoju ćwiczeń? ..... | 168 |
| Sprzedaż produktu .....                                                     | 169 |
| Drobnym drukiem .....                                                       | 171 |
| Trudna i niebezpieczna relacja między orkiestrą a jej dyrygentem .....      | 172 |
| Jak ugotować dyrygenta? .....                                               | 172 |
| Dlaczego mimo wszystko warto zostać zawodowym muzykiem? .....               | 173 |

# **Część III: Podręczny przewodnik po orkiestrze ..... 175**

## **Rozdział 6: Klawisze i spółka ..... 177**

|                                       |     |
|---------------------------------------|-----|
| Fortepian .....                       | 177 |
| Spojrzenie w głąb fortepianu .....    | 177 |
| Nazywanie nut .....                   | 178 |
| Znalezienie oktawy .....              | 178 |
| Granie na czarnych klawiszach .....   | 179 |
| Spojrzenie do środka fortepianu ..... | 179 |
| Przyciskanie pedałów .....            | 181 |
| Słuchanie fortepianu .....            | 181 |
| Klawesyn .....                        | 182 |
| Barokowy złoty medal .....            | 182 |
| Słuchanie klawesynu .....             | 184 |
| Organy .....                          | 184 |
| Przełączanie rejestrów .....          | 185 |
| Słuchanie organów .....               | 185 |
| Syntezytor .....                      | 186 |

## **Rozdział 7: Smyczki i struny ..... 187**

|                                  |     |
|----------------------------------|-----|
| Skrzypce .....                   | 188 |
| Pociągnięcia smyczkiem .....     | 188 |
| Strojenie .....                  | 189 |
| Granie na skrzypcach .....       | 189 |
| Wibrująca struna .....           | 190 |
| Nieznosna lekkość smyczków ..... | 191 |
| Szarpnięcie strun .....          | 191 |
| Słuchanie skrzypiec .....        | 192 |
| Inne instrumenty strunowe .....  | 193 |
| Altówka .....                    | 193 |
| Wiolonczela .....                | 194 |
| Kontrabas .....                  | 196 |
| Harfa .....                      | 197 |
| Gitara .....                     | 199 |

## **Rozdział 8: Instrumenty dęte drewniane ..... 203**

|                                         |     |
|-----------------------------------------|-----|
| Flet poprzeczny .....                   | 204 |
| Jak wyczarować muzykę z powietrza ..... | 204 |
| Słuchanie fletu .....                   | 205 |
| Flet piccolo .....                      | 206 |
| Obój .....                              | 206 |
| Gra na oboju .....                      | 208 |
| Słuchanie oboju .....                   | 208 |
| Rózek angielski .....                   | 209 |
| Klarnet .....                           | 209 |
| Instrument transponujący .....          | 210 |
| Słuchanie klarnetu .....                | 211 |
| Saksofon .....                          | 212 |
| Fagot .....                             | 213 |

## **Rozdział 9: Instrumenty dęte blaszane ..... 215**

|                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------|-----|
| Jak wydobyć dźwięk z instrumentów dętych blaszanych .....            | 216 |
| Waltornia (róg) .....                                                | 217 |
| Polowanie na nuty: naturalny róg .....                               | 217 |
| Dodanie wentyli: współczesny, zdradliwy róg .....                    | 217 |
| Słuchanie rogu .....                                                 | 218 |
| Trąbka .....                                                         | 219 |
| Całowanie z języczkiem .....                                         | 220 |
| Tłumiki .....                                                        | 220 |
| Słuchanie trąbki .....                                               | 220 |
| Puzon .....                                                          | 221 |
| To się musi dać wyciągnąć .....                                      | 222 |
| Słuchanie puzonu .....                                               | 223 |
| Tuba .....                                                           | 223 |
| Rozgadane tuby .....                                                 | 224 |
| Słuchanie tuby .....                                                 | 224 |
| Co wkurza muzyków grających na instrumentach dętych blaszanych ..... | 224 |

## **Rozdział 10: Największe hity na perkusję ..... 227**

|                                                          |     |
|----------------------------------------------------------|-----|
| Kotły .....                                              | 228 |
| Tremolo, proszę .....                                    | 229 |
| Słuchanie kotłów .....                                   | 229 |
| Wielki bęben .....                                       | 230 |
| Talerze .....                                            | 230 |
| Werbel .....                                             | 231 |
| Ksylofon .....                                           | 231 |
| Inne podobne instrumenty .....                           | 232 |
| Jeszcze więcej instrumentów, w które warto uderzać ..... | 233 |
| Trójkąt .....                                            | 233 |
| Tamburyn .....                                           | 234 |
| Tam-tam i gong .....                                     | 235 |
| Kastaniety .....                                         | 235 |
| Bat (wł. <i>frusta</i> ) .....                           | 236 |
| Cowbell (krowi dzwonek) .....                            | 236 |
| Kołatka .....                                            | 236 |

## **Część IV: Spojrzenie w głąb umysłu kompozytora .... 237**

### **Rozdział 11: Czas na straszliwie trudną teorię muzyki ..... 239**

|                                    |     |
|------------------------------------|-----|
| Czuję rytm: silnik muzyki .....    | 240 |
| Podział czasu .....                | 240 |
| Poczuj rytm .....                  | 240 |
| Czytanie nut po raz pierwszy ..... | 242 |
| Przedłużanie nut .....             | 242 |

|                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|
| Skracanie nut .....                                                        | 243 |
| Dodanie kropki .....                                                       | 244 |
| Egzamin końcowy .....                                                      | 245 |
| Zrozumienie wysokości dźwięku: Beethoven przy 5000 obrotów na minutę ..... | 245 |
| Mały eksperyment dla dobra ludzkości .....                                 | 246 |
| 12 tonów .....                                                             | 247 |
| Zapisywanie wysokości tonów .....                                          | 248 |
| W 99,9999% pewna metoda oznaczania tonacji autorstwa Dave'a i Scotta ..... | 255 |
| Po co nam tonacje? .....                                                   | 256 |
| Skok w interwały .....                                                     | 257 |
| Sekunda wielka .....                                                       | 257 |
| Tercja wielka .....                                                        | 258 |
| Kwarta .....                                                               | 259 |
| Kwinta .....                                                               | 260 |
| Seksta wielka .....                                                        | 260 |
| Septyma wielka .....                                                       | 261 |
| Oktawa .....                                                               | 261 |
| Różnica między interwałami wielkimi a małymi .....                         | 262 |
| Sekunda mała .....                                                         | 262 |
| Tercja mała .....                                                          | 263 |
| Kwinta mała (nie!) — czyli tryton .....                                    | 263 |
| Seksta mała .....                                                          | 264 |
| Septyma mała .....                                                         | 264 |
| Skala .....                                                                | 265 |
| Tworzenie melodii .....                                                    | 266 |
| Dwuwymiarowość: harmonia .....                                             | 267 |
| Durowe, molowe i śmolowe akordy .....                                      | 268 |
| Krewi i znajomi: pochod akordów .....                                      | 269 |
| Przyjaciele, cyfry rzymskie, sekwencje akordów .....                       | 269 |
| Słuchanie starych przebojów .....                                          | 270 |
| Czas teraz wszystko dobrze wymieszać .....                                 | 271 |
| Zdobycie wykształcenia muzycznego .....                                    | 272 |

## **Rozdział 12: Jeszcze raz — z uczuciem o dynamice, tempie i orkiestracji .....273**

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| Dynamiczne duo: głośno i cicho .....         | 274 |
| Kochanie, zmniejszyłem głośności .....       | 274 |
| Włoskie spinki do włosów .....               | 275 |
| Kwestia gustu .....                          | 276 |
| Tempo .....                                  | 276 |
| Hekelfony i puzony: łatwa orkiestracja ..... | 277 |
| Zabawa barwami dźwięku .....                 | 277 |
| Zapisywanie orkiestracji .....               | 277 |
| Kim jest orkiestrator? .....                 | 278 |

|                                                                                                                 |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Rozdział 13: Dziesięć najbardziej rozpowszechnionych błędnych przekonań na temat muzyki klasycznej .....</b> | <b>283</b> |
| Muzyka klasyczna jest nudna .....                                                                               | 283        |
| Muzyka klasyczna jest dla snobów .....                                                                          | 284        |
| Współczesna muzyka koncertowa jest trudna w odbiorze .....                                                      | 284        |
| Teraz już nikt nie pisze muzyki klasycznej .....                                                                | 284        |
| Do filharmonii trzeba się odstrzelić jak stróż w Boże Ciało .....                                               | 285        |
| Jeśli nie słyszałeś o zaproszonym soliście, to na pewno nie jest dobry .....                                    | 285        |
| Życie zawodowych muzyków jest uślane różami .....                                                               | 286        |
| Najlepsze miejsca są z samego przodu .....                                                                      | 286        |
| Kłaskanie między częściami utworu jest nielegalne, niemoralne i tuczące .....                                   | 286        |
| Muzyka klasyczna nie może zmienić Twojego życia .....                                                           | 287        |

|                                                                                                      |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Rozdział 14: Dziesięć muzycznych terminów, których znajomością zaszpanujesz na imprezie .....</b> | <b>289</b> |
| Atonalny .....                                                                                       | 290        |
| Kadencja .....                                                                                       | 290        |
| Concerto .....                                                                                       | 290        |
| Kontrapunkt .....                                                                                    | 290        |
| Crescendo .....                                                                                      | 291        |
| Ekspozycja .....                                                                                     | 291        |
| Intonacja .....                                                                                      | 291        |
| Orkiestracja .....                                                                                   | 291        |
| Repertuar .....                                                                                      | 291        |
| Rubato .....                                                                                         | 292        |
| Tempo .....                                                                                          | 292        |
| Jak wykorzystać swoją znajomość tych terminów .....                                                  | 292        |

|                                                                             |            |
|-----------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Rozdział 15: Dziesięć najlepszych dowcipów o muzyce klasycznej .....</b> | <b>293</b> |
| Mistrz nad mistrzów .....                                                   | 293        |
| Niebiańska orkiestra .....                                                  | 293        |
| Sekcja dęta chodzi na randki .....                                          | 294        |
| Śmierć maestro .....                                                        | 294        |
| Bezdomny altowiolista .....                                                 | 295        |
| Placzący altowiolista .....                                                 | 295        |
| Ściąga dyrygenta .....                                                      | 295        |
| Niektórym nie da się pomóc .....                                            | 295        |
| Zemsta muzyków .....                                                        | 296        |
| Ostatni dowcip o altowiolistcie .....                                       | 296        |

|                                                                                  |            |
|----------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Rozdział 16: Dziesięć sposobów, by w Twoim życiu było więcej muzyki .....</b> | <b>297</b> |
| Poznaj bliżej swoją orkiestrę .....                                              | 297        |
| Muzyczne wycieczki .....                                                         | 298        |
| Zostań grupie — poznaj artystów .....                                            | 298        |
| Darmowe lub tanie nagrania .....                                                 | 299        |
| Muzyka w internecie .....                                                        | 300        |
| Niekończące się źródło muzyki .....                                              | 300        |
| Słuchaj radia .....                                                              | 301        |
| Oglądaj filmy o muzyce klasycznej .....                                          | 301        |
| Ucz się o muzyce klasycznej .....                                                | 302        |
| Sam twórz muzykę .....                                                           | 303        |

## ***Część VI: Dodatki .....*** **305**

### **Dodatek A: Jak stworzyć kolekcję muzyki klasycznej .....** **307**

|                                                  |     |
|--------------------------------------------------|-----|
| Lista 1. Znane i kochane .....                   | 307 |
| Lista 2. Mniej znane, ale łatwe w odbiorze ..... | 308 |
| Lista 3. Średnio przystępne .....                | 309 |
| Lista 4. Nieco trudniejsze w odbiorze .....      | 310 |
| Lista 5. Prawdziwe wyzwania .....                | 311 |

### **Dodatek B: Oś czasu muzyki klasycznej .....** **313**

### **Dodatek C: Słowniczek .....** **319**

### **Skorowidz .....** **325**